

НЕОБХІДНІСТЬ АНАЛІЗУ ВИТРАТ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Основною метою функціонування підприємства в умовах ринкової економіки є досягнення максимального прибутку. Витрати на виробництво продукції, виконання робіт і надання послуг є індикатором діяльності підприємства. Збільшення витрат може означати як зміни ситуації на ринку, так і недоліки в організації роботи підприємства. Оскільки економічний результат діяльності підприємства визначається як різниця між доходом від реалізації продукції (робіт, послуг) і затратами на їх виробництво та збут, важко переоцінити значення обліку і аналізу витрат на управління ними на підприємстві.

Розробці і використанню інноваційних підходів ефективного управління витратами були присвячені праці багатьох вчених. На думку більшості з них, аналіз витрат є важливим інструментом управління ними. При проведенні аналізу витрат необхідно розуміти, що собівартість продукції не має єдиного об'єктивного визначення.

Однак, сутність проблеми управління витратами міститься не в точному визначенні величини собівартості продукції, а виявленні того, як вона утворилась. Цей процес повинен бути спрямований на формування собівартості в попередньому і поточному періодах та в разі виявлення відхилень від бажаного результату в поточному втручанні в діяльність підприємства. Отже, управління витратами – це складний процес, який за своєю суттю означає управління усією діяльністю підприємства.

Першочерговим при дослідженні витрат є врахування їх особливостей.

Першою особливістю витрат виступає їх динамізм. Витрати знаходяться у постійному русі: змінюються ціни на придбані сировину та матеріали, тарифи на електроенергію та послуги, що відображається на собівартості. Тому вивчення витрат в статистиці дуже умовне і не відображає їх об'єктивного рівня.

Друга особливість витрат як предмету управління вимагає використання широкого набору прийомів та методів управління.

Третя особливість витрат полягає в складності їх оцінки, виміру та обліку. Адже не існує точних методів їх виміру.

Четвертою особливістю є складність та суперечливість впливу витрат на економічний результат [1, с.15].

Слід зауважити, що управління витратами – це спосіб досягнення підприємством найвищого економічного результату, виконання комплексу функцій, що направлене на підвищення ефективності використання ресурсів, яке передбачає здійснення дій щодо зниження витрат. Виходячи з цього, можна виокремити основні завдання, які вирішуються при аналізі витрат для потреб управління: забезпечення реальної оцінки величини витрат; планування обсягу витрат; об'єктивні розрахунки для досягнення оптимального співвідношення між якістю та витратами; контроль за ефективністю проведення аналізу.

Важливе значення займає забезпечення реальної оцінки величини витрат, завдяки визначеним обсягам діяльності підприємства, можна передбачити майбутню реальну потребу в ресурсах.

В управлінні витратами важливе значення мають функції виробничого менеджменту, а саме: планування, організація, координація, мотивація, облік, калькулювання, аналіз та контроль [2, с.25-26].

Планування – це процес описання варіантів дій, які можуть бути реалізовані в майбутньому. Планування включає постановку мети, формулювання завдань, пошук шляхів вирішення завдань та вибір альтернативних варіантів дій.

Організаційна робота полягає в створенні організаційної структури підприємства, призначеної для практичної реалізації поставленої мети – відділів, бюро, груп, підрозділів, розподілу обов'язків між виконавцями, координація дій виконавців на основі внутрішніх інформаційних зв'язків.

Координація витрат забезпечує порівняння фактичних витрат із запланованими,

виявлення небажаних відхилень та здійснення заходів по їх усуненню. Основою регулювання витрат виступають кошториси і виробничі звіти.

Мотивація – це засіб стимулювання учасників виробничого процесу, яке полягає у виявленні таких спонукальних мотивів, які б сприяли розумінню мети і завдань підприємства та прийняттю рішень, що відповідають даним цілям [3, с. 39-41].

Облік витрат дає інформацію, щодо суми витрат за окремими видами продукції, за кожним цехом та іншими структурними підрозділами підприємства. Облік витрат допомагає контролювати витрати, встановлюючи критерії ефективності виробництва.

Калькулювання – це науково-обґрунтована система обчислення собівартості одиниці продукції (робіт та послуг) і визначається відношенням витрат, пов'язаних з її виробництвом до кількості виробленої продукції (виконаних робіт або наданих послуг) протягом облікового періоду [4, с. 172-177].

Економічний аналіз витрат є важливим інструментом управління, який дозволяє зробити зведений підрахунок резервів зниження собівартості та розробити заходи, спрямовані на використання виявлених резервів.

Контроль є функцією управління, яка є змістом зворотного зв'язку: порівняння запланованих і фактичних витрат. Процес контролю витрат організовується з метою встановлення доцільності і раціональності використання ресурсів в розрізі окремих центрів відповідальності і видів затрат [5].

Отже, необхідність аналізу витрат для цілей управління зумовлена тим, що керівник повинен знати розмір витрат, а також володіти аналітичною інформацією щодо витрат за підрозділами підприємства, центрами витрат і центрами відповідальності за витратами в будь-який момент для прийняття ефективних управлінських рішень. В управлінні витратами на підприємствах найважливіше значення виконують всі перераховані нами вісім функцій. Вони взаємопов'язані між собою, тому єдиною умовою ефективного управління витратами є комплексне використання всіх функцій.

1. Управление затратами на предприятии: Учебное пособие. 3-е изд., перераб. и доп. / В.Г. Лебедев, Т.Г. Дроздова, П.В. Кустарев, А.Н. Асаул, Т.А. Фомина: Под ред. Г.А. Краюхина. – СПб.: Издательский дом «Бизнес-пресса», 2006. – 352 с.

2. Череп А.В. Управление затратами субъектов хозяйствования. Ч.1: Монография. / А.В. Череп. – Х.: ВД «ИНЖЕК», 2006. – 368 с.

3. Карпова Т.П. Управленческий учет: Учебник. / Т.П. Карпова. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 350 с.

4. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник / [Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, З.В. Канурна, Н.М. Малога, Л.В. Чижевська.]; за ред. Ф.Ф. Бутинця. – [3-тє вид., доп. і перероб.]. – Житомир: ПП «Рута», 2005. – 480 с.

5. Юзва Р.П. Теоретичні аспекти управління витратами. / Р.П. Юзва. // Вісник ХНУ: Зб. наук. праць. - Сер. економічна. – №6. - Хмельницький: [Вид-во ХНУ], 2007 –с.244-248.